

GIÁO ÁN NGỮ VĂN LỚP 10

NỘI DUNG VÀ HÌNH THỨC CỦA VĂN BẢN VĂN HỌC

A. Mục tiêu bài học

- Giúp HS hiểu và bước đầu biết vận dụng các khái niệm nội dung và hình thức khi phân tích văn bản văn học
- Thấy rõ mối quan hệ của nội dung và hình thức trong văn bản văn học

B. Phương tiện thực hiện

- SGK, SGV, thiết kế bài dạy

C. Phương pháp

- Chia nhóm, thảo luận, nêu vấn đề

D. Các bước lên lớp

1. Ổn định

2. Bài cũ: Kiểm tra việc làm bài tập của học sinh.

3. Bài mới: Lời vào bài

Hoạt động của GV & HS	Nội dung cần đạt
Hoạt động 1 Cho HS đọc nội dung vấn đề 1- SGK Hãy xác định đề tài của tác phẩm “Tắt	I. Các khái niệm của nội dung và hình thức trong văn bản văn học: 1. Các khái niệm về nội dung

đền” từ đó rút ra kết luận đề tài là gì?	a. Đề tài: + Mỗi tác phẩm mang một đề tài – lĩnh vực cuộc sống mà nhà văn lựa chọn, thể hiện trong tác phẩm văn học. + Việc lựa chọn đề tài là bước đầu biểu hiện khuynh hướng và ý đồ sáng tác của nhà văn. VD: Nguyễn Khuyến trong chùm thơ thu, nhà văn chọn đề tài mùa thu để miêu tả cảnh thu ở bắc bộ, qua đó người đọc thấy được sự gắn bó của tác giả với làng cảnh nông thôn. * Các nhà văn thường chọn đề tài mình hiểu biết sâu sắc và có cảm hứng
Cho HS tìm chủ đề của tác phẩm Lão Hạc, Cảm xúc mùa thu, Lặng lẽ Sapa ..vv Vậy chủ đề là gì?	b. Chủ đề: - <u>Chủ đề là vấn đề chủ yếu:</u> bức xúc nhất nổi lên từ đề tài buộc tác giả phải thể hiện, phải bày tỏ thái độ, có ý kiến đánh giá - Có tác phẩm nhỏ, ngắn nhưng chủ đề lớn (Nam Quốc sơn hà) - Có tác phẩm đồ sộ thì chủ đề lại nhỏ (Tam quốc diễn nghĩa) Trong các tác phẩm có giá trị lớn có khi có nhiều chủ đề có chủ đề chính, có chủ đề đan xen (Sử thi Đăm sắn)
	c. Tư tưởng của văn bản:

HS dựa vào SGK phát biểu tư tưởng của tác phẩm: Tắt đèn, và một số VD giáo viên đưa ra, từ đó rút ra khái niệm tư tưởng của tác phẩm văn học. Cho HS nêu cảm hứng chủ đạo của tác phẩm Lão hạc, Tắt đèn Theo em cảm hứng nghệ thuật là gì? Về mặt hình thức thì chúng ta có các khái niệm nào? Ngôn từ là gì? Cho học sinh lấy dẫn	- Khái niệm: Là ý kiến tác giả trước chủ đề, nghĩa là sự lý giải, nhận thức, tâm sự trao đổi, nhắn gửi của tác giả với người đọc về chủ đề trong tác phẩm, nó là linh hồn của tác phẩm. VD: Tư tưởng của “Tức cảnh Pác Bó” là vui, sang, với cuộc sống đậm bạc ở Việt bắc của Bác Hồ thời kháng chiến chống Pháp. d. Cảm hứng nghệ thuật - Khái niệm: Là nội dung tình cảm của tác phẩm văn học. Là trạng thái tâm hồn cảm xúc được thể hiện sâu sắc, chân thật mãnh liệt truyền cảm và hấp dẫn với người đọc. - Kết luận: Vậy các yếu tố trên của nội dung thể hiện một cách tổng hợp thống nhất trong văn bản. Người đọc muốn hiểu phải đọc kỹ dựa vào các yếu tố hình thức để nhận ra và suy nghĩ. Tổng hợp các yếu tố đó để có cơ sở khoa học đánh giá nội dung tư tưởng của một tác phẩm văn học. 2. Các khái niệm thuộc về hình thức a. Ngôn từ - Là vật liệu, công cụ, lớp vỏ đầu tiên của tác phẩm văn học. - Là từ ngữ, câu đoạn, hình ảnh giọng điệu
---	--

chúng phân tích?	của nhà văn. - Được chọn lọc hàm súc, đa nghĩa VD: cho học sinh phân tích ngôn từ trong đoạn trích “Kiều ở lầu Ngưng Bích” (Ngôn từ nghệ thuật kể, tả cảnh ngụ tình, phân tích tâm trạng bằng cách vận dụng ca dao)
Trong tác phẩm văn học kết cấu là gì?	b. Kết cấu - Là sự sắp xếp tổ chức các thành tố của văn bản thành một đơn vị thống nhất chặt chẽ, hoàn chỉnh, có ý nghĩa. - Có nhiều cách kết cấu: theo thời gian; không gian; đầu, cuối tương ứng; mở theo dòng suy nghĩ; tâm lý; theo sự việc. c Thể loại - Những nguyên tắc tổ chức hình thức văn bản phù hợp với nội dung - Các loại cơ bản: Tự sự, trữ tình, kịch - Các thể loại: thơ, truyện, kí - Mỗi thể loại được thể hiện đổi mới theo thời đại và mang sắc thái cá nhân của nhà thơ. I. Ý nghĩa quan trọng của nội dung và hình thức của VB VH - Nội dung: có nội dung mang tư tưởng nhân

Nêu ý nghĩa và tầm quan trọng của nội dung và hình thức của văn bản văn học? IV. củng cố: Đọc ghi nhớ Dặn dò: Làm văn Các thao tác nghị luận	văn sâu sắc hướng con người tới chân thiện mỹ và tự do dân chủ. - Hình thức có giá trị hình thức phù hợp với nội dung, hình thức cần mới mẽ có giá trị cao. - Nội dung và hình thức không thể tách rời mà thống nhất chặt chẽ trong tác phẩm văn học, nội dung tư tưởng cao đẹp biểu hiện trong hình thức hoàn mỹ, nhiều tác phẩm ưu tú đã đạt sự thống nhất ấy. III. Luyện tập Bài tập 1 (làm ở lớp), GV gợi ý
--	---